

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Quantæ magnitudinis fuerit Paradisus terrestris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

oportuit paradisum excelliorem fuisse omnibus
terre montibus, ad minus viginti cubitis.

Contra Pererius lib. 3. in Genes. disp. de pa-
radiso qu. 2. existimat probabilius esse, illum in
planitie aliqua situm esse: tum quia nimia altitu-
do non est sana, ob vicinitatem syderum, & ele-
menti ignis: tum etiam, quia omnes planities or-
dinatæ sunt fertiliores, & meliores ut plurimum
habent fructus.

Inter has sententias extremè oppositas medi-
am sequendam esse existimo, & dicendum cum
pluribus Doctoribus, paradisum neque ita esse
demissum, ut in planitie aliqua constitutus sit;
neque tum excelsum & elevatum, ut usque ad
globum lunarem, vel supremam aeris regionem
pertingat, ut altiores terra montes viginti cubi-
tis excedat; sed ipsum in suprema hujus infimæ
regionis aeris parte positum esse, & ferè ad se-
cundam aeris regionem pertinere.

Prima pars hujus assertionis probatur contra
Pererium rationibus pro prima sententia adduc-
tis: illæ enim ad minus convincunt paradisum
terrestrem non in aliqua planitie, aut aliquo lo-
co terre infimo esse positum; alioquin nec liber
esset à ventis & vaporibus terræ; nec quatuor
flumina, quæ ex illo exeunt, commodè possent
totam irrigare terram, & pertam varias orbis
regiones discurrere.

Secunda verò pars ratione à Pererio insinua-
ta suadet: nam locus adeo excelsus non esset
salubris, nec habitacioni hominum accommoda-
tus: est enim tertia regio aeris omnino inhabita-
bilis homini, ob nimiam siccitatem, ingentem
ardorem, vehementem agitationem ac volubili-
tatem, ex vicinia elementi ignis, ex raptu & ver-
tiginè cœli, & ex multitudine corporum inflam-
matorum, ut sunt cometae, qui in ea regione ge-
nerantur: nullus ibi stat ventus, nullus refrige-
rat imber aut ros, nulla fluminum, & fontium
origo, nullus stirpium fetus, nullus herbarum
viror, & nullus flos, nullusque fructus esse po-
test, denique aer supremæ regionis est valde te-
nuis, siccus, & calidus, subindeque respiracioni
hominis, & refrigeracioni cordis minimè con-
veniens. Unde D. Augustinus lib. 3. de Genesi
ad litteram ca. 3. ait, in vertice olympi perhibe-
ti aërem esse adeo tenuem, ut neque nubibus
obumbretur, neque turbetur ventis, neque ali-
tes sustinere queat, neque ipsos homines (si qui
forte vel sacrificandi, vel insipientiorum syde-
rum causâ illuc ascenderint) crassioris aëris spi-
ritu alere possit, eosque ferre secum solitos spon-
gas plenas aquâ, unde fugant idem idem humo-
rem ad refrigerandum cor; aliter enim, ob sum-
mam illius aeris tenuitatem & siccitatem vive-
re non possent.

Deinde, si tanta esset paradisi sublimitas, ut
usque ad lunæ globum pertingeret, ab aliqua re-
gione conspiceretur; atque vel nobis, vel anti-
pædis nostris, aliquando Solis aut Lunæ conspe-
ctum eriperet, præsertim cum ad Orientem situs
esse credatur.

Addunt aliqui, quod si adeo excelsus esset ac
sublimis, ut esset facilis ascensus ejus, oporteret
basim seu fundamentum illius occupare totam
ferè terram, ut paulatim decrederet, & suavem
ascensum præberet hominibus, ex aliis terra
partibus ad illum conscendentibus, si felicissi-
mus innocentie status perseverasset, ut facile pa-
tebit consideranti proportione necesse est ser-
vandam inter cacumen montis & extensionem
radicum ejus. Unde SS. Patres suprâ adducti, dum

Tom. II.

A ajunt Paradisum usque ad lunarem circulum per-
tingere, aut cœlo proximum esse, utuntur hy-
perbole, ut ex altitudine hyperbolica ejus ex-
cellentiam demonstrant; vel ut declarent in eo
perpetuam aeris temperiem esse, & in hoc affi-
milari corporibus cœlestibus, quæ sunt absque
contrarietate, ut ait S. Thomas 1. parte qu. 102.
art. 1. ad 1. *Magis tamen (subdit S. Doctor) sit men-
tio de lunari globo, quam de aliis spheris: quia lunaris
globus est terminus cœlestium corporum versus nos, &
luna etiam est magis terra affinis inter omnia cœlestia
corpora.*

Tertia denique conclusionis pars probata ma-
ner ex dictis: nam suprema hujus infimæ regio-
nis aeris pars est convenientissimus locus habi-
tacioni hominum, cum illa libera sit à perturba-
tionibus, & nimia frigiditate & humiditate se-
cundæ regionis, atque à nimio calore, qui ex re-
flexione radiorum Solis à terra ascendenti-
um solet provenire; neque ibi venti violenti sint, &
locus ille melius recipere possit influentias Solis
& stellarum: Ergo probabilius & verisimilius
est paradisum terrestrem in ea fuisse positum.

Neque obstat quod ait Scriptura de quatuor
fluminibus à paradiso exeuntibus, & rotam ter-
ram irrigantibus: nam fluvius per longa spatia
descendens non petit necessariò magnam altitu-
dinem scaturiginis, ut in multis fluminibus con-
stat. Nilus enim per multa milliaria pergit viâ fe-
rè planâ: similiter Danubius, licet cadat ex ali-
quo monte, si tamen ad radices illius oriretur,
eodem plane modo pergeret postea per mediam
ferè Europam, ac jam pergit. Ad illud verò quod
subditur de aquis diluvij, quæ, teste Scripturâ,
quindecim cubitis super omnes excelsos montes
terra ascenderunt, infra dicemus, cum discuti-
mus an paradisus terrestris adhuc extet, vel a-
quis diluvij destructus sit?

ARTICULUS IV.

Quanta magnitudinis fuerit Paradisus terrestris?

Hæc quæstio non minus obscura & difficilis
est, ac præcedens, nec in ejus resolutione
minori opinionum varietate Authores inter se
dissent. Nam paradisum terrestrem fuisse lo-
cum amplissimum & vastissimum asserit Augu-
stinus lib. 8. de Genesi ad litteram cap. 10. quod
probat ex magno fluvio quo irrigabatur: quam
etiam sententiam sic indefinitè defendit pro-
pter eandem rationem de flumine, Moyses Bar-
cepha in libro de paradiso cap. 17. ubi ait: *Necesse
est spatiosum admodum atque amplum fuisse para-
disum: eius enim rei fidem facit ingens illud flumè quo ri-
gabatur.* Abulensis autem Genes. 23. quæst. 98.
dat illi circuitum duodecim circiter leucarum:
Suarez verò lib. 3. de hominis creatione cap. 6.
dicit hoc esse nimis parum, & ad minus æquare
magnitudinem unius regni hæud parvi, quale est
Gallia, vel Hispania. Certè in re tam ardua & ob-
scura, & in tanta opinionum varietate, difficile
est quidquam certi definire. Probabilius tamen
existimo, paradisum non fuisse locum adeo pa-
tentem & spatiosum, aut quidam tradiderunt:
Scriptura enim eum appellat hortum, & ait eum
locatum fuisse in regione Heden, ad plagam ejus
orientalem, atque in medio ejus fuisse lignum vi-
tæ, & lignum scientiæ boni & mali: quæ omnia
satis apertè declarant, ipsum non fuisse adeo
spatiosum, ut unius magni regni, qualis est Gal-
lia

V u u lia

lia vel Hispania, amplitudinem adaequaret. Sanè non video, cur viginti aut triginta leuca nõ sufficerent pro uno orto, & quare, quamvis magnus esset fluvius ille quo paradisi rigabatur, spatium tot leucarum ad ejus decursum nõ esset sufficiens: neque puro Augustinum, aut Mosè in Barcepham, majorem requirere longitudinem.

33. Dices primò: Si Adam non peccasset, omnes ejus posterii mansissent in paradiso terrestri: Sed illi in tam exiguo loco manere non potuissent: Ergo paradisi terrestri spatium viginti & triginta leucarum excedit, & ad minus unius magni regni, qualis est Gallia, vel Hispania, magnitudinem adaequat. Minor probatur. Cum primi homines post peccatum fere ad mille annos viverent, si non intercessisset peccatum, multò longiori tempore vixissent, subindeq; numerosissimam prolem edidissent: Ergo non potuissent simul in paradiso manere, nisi ille sit locus vastissimus & amplissimus, & spatium viginti aut triginta leucarum excedat.

34. Respondeo primò negando Majorem: Nam si status innocentiae perseverasset, non in solo Paradiso, sed in omni terra, sicut & modo, posterii Adæ habitassent. Unde Adamo & Eva cum iustitia originali creatis, *Benedixit illis Deus, & ait: Crescite & multiplicamini, & replete terram, Genes. 1.* Ubi de universa terra nuper à se creata, etiam extra Paradisum, loquitur Deus: ad replendam enim solam terram Paradisi non erat opus tantà multiplicatione, quantam benedictio illa significabat. Item Moyses ibidem narrat, dixisse Deum homini, ut domaretur cunctis animalibus, & subiceret sibi omnem terram: concessit quoque illi, cibi causà, omnes herbas, & omnes fructus arborum universae terrae: quae omnia satis aperte declarant, in statu innocentiae, non tantum in Paradiso, sed etiam extra ipsum habitaturos fuisse homines. Et sanè, cum non omnia in uno loco nascantur, si homines intra Paradisum tantummodo habitassent, nec scientiam rerum naturalium, quae perceptione sensuum, multisq; experimentis comparatim, consecuti fuissent, nec ex cognitione & contemplatione tantorum Dei operum, quae in variis mundi locis apparent, honestissimam voluptatem, quae est suavissimum mentis pabulum, capere potuissent. Adde quod universa terra foret inculta, sylvestris & indecora, si esset deserta, & hominibus vacua: cum hominis industria & cultura multum ei ad fertilitatem, amoenitatem, & decorem conferat; imò esset omnino otiosa & in vanum à Deo creata, quod repugnat Scripturae sacrae, dicenti Isaia 45. *Domini fecit terram, ipse plantavit eam, non in vanum creavit eam, ut habitaretur formavit eam.*

Hac solutio probabilitate non caret, & juxta illam dicendum est, quod si Adam non peccasset, & felicissimus innocentiae status perseverasset, posterii ejus videntes Paradisum non posse cunctos capere, inde multi ad alias se contulissent terras, qui tamen sapienti edendi de fructu ligni vitae causà, ad Paradisum venissent, vel talem fructum ad se deferri curassent, vel certe secum ramum aut semen talis arboris detulissent, ut ipsum ubi degissent, fegerent, vel plantarent.

35. Secundo responderi potest, datà Majori, negando Minorem: cum enim in statu innocentiae homines contra Solis frigorisque injurias, domibus non indigissent, & in fructibus, herbisque sufficientem cibum habuissent, facile valde mul-

ti habitare potuissent in Paradiso terrestri, esse illi viginti aut triginta leucarum spatium non excederet; praesertim cum non omnes quotquot tunc erant nascituri, semper in eo mansissent, sed per generationes certis temporibus in caelum translati fuissent, ut docet Magister in 2. dist. 20.

Dices secundò: Si paradisi terrestri spatium viginti aut triginta leucarum non excedat, quomodo tam diversas terras irrigare possunt quatuor flumina ex illo manantia, & per quatuor mundi partes adeò inter se distitas discurrere?

Respondeo ad hoc non requiri ingens spatium: non enim Danubius & Rhenus vicinissimos habent fontes, & unus descendit per totam Hungariam, & Thraciam, seque post Constantinopolim exonerat; alter verò in Holandia à Ado paradisi terrestrem in ea altitudine esse positum, cominodè possunt inde in quatuor partes valde inter se distitas quatuor illa ingentia flumina egredi, ut articulo praecedenti annotavimus.

ARTICULUS V.

Paradisi terrestri amoenitas, & pulchritudo declaratur.

Paradisum terrestrem esse locum amenissimum & jucundissimum, Moyses aperte declarat, dum ipsum, *Paradisum voluptatis*, appellat, hoc est amenissimum & delicatissimum, & quali in ipsa voluptate & amenitate positum. Ubi Hebraei ipsum vocant *Eden*, quod hortus deliciarum interpretatur, nam apud Hebraeos *Gan* significat hortum, *Eden* verò delicias. Unde Leonius Parisiensis Presbyter libro 1. Julii horiarum veteris testamenti, quas carmine descripsit, habet hos versus:

*Ante hominem factum, pisces, volucresque, serpses
Cum Deus equos creptam nuper ab undis,
Arboribus, viridique ornaret gramine terram,
Ipse voluptatis jam tunc oriente remoto,
Montibus in summis hortum plantavit amenum,
Inde Paradisus, hinc hortus deliciarum:
Et requies meruit, & vita beata videri.*

Mirè etiam SS. Patres ejus pulchritudinem & amoenitatem extollunt: Basilii enim oratione de Paradiso, his verbis eum describit: *Paradisus locus erat delicias omnifariam affluens, omnem creaturam sensibilem exuperans pulchritudinem; ob similitudinem loci in quo erat, nulla sui parte tenebatur obscurata, sed ex orientium siderum splendore semper illustratus; in quo nulla erat inmodica ventorum vis, nulla tempestarum procella nullius hyemis horror, non nimia veru humiditas, non torrens aestus ardor, non molesta & noxia autumnis siccitas, sed temperata & pacifica omnium temporum inter se consonantium unio; ita ut quod in quaque anni tempestate optimum & jucundissimum est, in se haberet, veru amoenitatem, ubertatem aestatis autumni hilaritatem, hyemis orium & quietem: eius terra pinguis erat & mollis, omniumque bonorum & voluptatum fertilis; quam verissime dixisses fluere lacte & melle.*

Sicilia habet Damascenus lib. 2. de fide cap. 11. ubi sic discurret: *Quia verò Deus plasmatus erat, hominem ad suam imaginem & similitudinem, tanquam quandam regem & principem universae terrae, & eorum quae in ea sunt, praestruxit ei quaedam veluti regiam, in qua diversans, beatam & amoenam partem felicem deduceret vitam. Et ipse est dominus Paradisi, Dei manibus in Eden plantatus, lactis & voluptatis omnis promptuarium: Eden enim voluptatis interpretatur. In oriente verò orientis*